

R E F E R A T

af

Møde i Udviklingspolitisk Råd
den 23. august 2013

Til stede:

Professor Georg Sørensen, Århus Universitet (Formand)
LO-sekretær Marie-Louise Knuppert, LO (Næstformand)
Generalsekretær Vagn Berthelsen, IBIS
Generalsekretær Henrik Stubkjær, Folkekirkens Nødhjælp
Vibeke Tuxen, Civilsamfund i Udvikling, CISU
Sektionsleder Julie Koch, Red Barnet
Programkoordinator Rolf Hernø, Care Danmark
Instituttleder Helle Samuelsen, Københavns Universitet
Instituttleder Niels Elers Koch, Københavns Universitet
Direktør Nanna Hvidt, DIIS
Formand Bente Sorgenfrey,FTF
Konsulent Jens Erik Ohrt, LO
Direktør Jan O.F. Laustsen, Landbrug & Fødevarer
Chefkonsulent Tine Bork, Håndværksrådet

Udenrigsministeriet:

Udviklingsminister Christian Friis Bach
Direktør for udviklingspolitik Charlotte Slente
Centerchef Morten Jespersen, Global Udvikling og samarbejde
Nathalia Feinberg, Mette Thygesen, Dorte Chortsen og Mette Brink
Madsen, (UGS)

Thea Lund Christensen, Pernille Brix Jørgensen og Stefan Kovacs
(UGS), pkt. 1
Einar H. Jensen, Ulla Næsby Tawiah, Jens Kåre Rasmussen, Jane W.
Rosales, Lars Finn Poulsen (HCP), pkt.2 og3
Tove Degnbol (UFT), pkt. 4

Dagsordenspunkt1–Strategisk ramme for ligestilling og kvinders rettigheder

Synopsen for den nye strategiske ramme for ligestilling og kvinders rettigheder i Danmarks udviklingsamarbejde udgør en del af udrulningen af Strategien for Danmarks Udviklingsamarbejde – Retten til et bedre liv. Strategiens menneskerettighedsbaserede tilgang placerer ligestilling og kvinder og pigers rettigheder i centrum af udviklingsamarbejdet. Den strategiske ramme vil tage afsæt i denne tilgang samt i Danmarks hidtidige indsats på området og definere den fremtidige tilgang til ligestilling i det internationale samarbejde.

Udviklingsministeren fremhævede, at fremme af ligestilling er en kerneprioritet i udviklingsamarbejdet. Papiret lagde op til, at fremme af ligestilling fortsat ville blive indarbejdet bredt i udviklingsindsatsen, men frem for den hidtidige brede mainstreaming vil der blive tilstræbt en skarpere, mere fokuseret og mere strategisk tilgang. I overensstemmelse med den menneskerettighedsbaserede tilgang ville ligestilling for LGBTI personers rettigheder være omfattet af den strategiske ramme.

Udviklingspolitisk Råd udtrykte bred opbakning til papiret, som rejste de rette spørgsmål om ligestillingsindsatsen. Den mere prioriterede tilgang til fremme af ligestilling blev generelt hilst velkommen samtidig med, at det blev pointeret, at det var vigtigt at fortsætte arbejdet med at fastholde fremme af ligestilling bredt i udviklingsamarbejdet og sikre, at alle indsatsforhold sig til kvinders indflydelse og lige muligheder. Man kunne f.eks. forestille sig konkrete kriterier for omfanget af ligestillingsindsatser i landeprogrammerne. Det blev fremhævet, at spørgsmålet om, hvordan der konkret ville blive arbejdet med fremme af ligestilling, herunder i forhold til generel budgetstøtte, med fordel kunne konkretiseres yderligere. Derudover var der ros til papirets beskrivelse af sammenhængen mellem multilaterale og bilaterale indsatsforhold.

Et enkelt medlem rejste spørgsmålet om Danidas kapacitet til at fremme ligestilling. Oplægget til fokusering af ligestillingsindsatsen indenfor Danmarks prioritetsområder blev set som nyttig, men Rådet efterlyste et større fokus på kvinders lige deltagelse i samfundsøkonomien. I arbejdet med inklusiv grøn vækst måtte man særligt tage de forhold, der karakteriserede kvinders muligheder på arbejdsmarkedet i betragtning, herunder koncentration i specifikke sektorer samt den uformelle økonomi.

Det blev fremhævet, at civilsamfundsorganisationers rolle, ejerskab og samarbejde med syd samt inddragelse i ligestillingsindsatserne kunne præciseres yderligere.

Rådet satte spørgsmålstegn ved, om udviklingsamarbejdet kunne ændre grundlæggende magtstrukturer i prioritetslandene. Det blev understreget, at fremme af ligestilling i mange sammenhænge var kontroversielt, særligt kvinders seksuelle og reproduktive sundhed og rettigheder, og betydningen af, at Danmark indgik i strategiske alliancer, blev fremhævet. Det kunne yderligere styrke strategien, hvis den mere konkret pegede på ulige magtforhold, som f.eks. skadelige traditionelle praksisser.

Udviklingsministeren var enig i, at afsnittet vedrørende kvinders økonomiske deltagelse kunne styrkes yderligere. Ministeren var ligeledes enig i opfordringen til at sikre balancen mellem mainstreaming og mere målrettede indsatsforhold og i betydningen af, at ligestilling fortsat blev tænkt bredt ind i udviklingsamarbejdet vha. fastsættelse af overordnede mål og indikatorer.

Grundlaget herfor ville være en grundig kønsanalyse, der stillede skarpt på, hvordan ligestilling bedst muligt kunne fremmes, og som ville danne udgangspunkt for identificeringen af specifikke indsatser til fremme af ligestilling. Ministeren bifaldt også forslaget om at fremhæve samarbejdet med moderate religiøse ledere som modvægt til mere konservative samfundskræfter.

Formandensammenfattede, at der var støtte til oplægget, men samtidig også bekymring over, om ligestillingsarbejdet blev klemmt. Derfor var der behov for dialog om den konkrete udmøntning og om mål. Samtidig burde fokus på kvinders økonomiske "empowerment" styrkes. Rådet noterede sig, at det, at man ville tilstræbe en skarpere og mere fokuseret tilgang til den hidtidige brede mainstreaming, ikke betød at mainstreaming var afskaffet, og at kønsaspektet fortsat ville blive grundigt analyseret i forbindelse med nye indsatser. Rådet var enig i, at den menneskerettighedsbaserede tilgang gav et godt afsæt for fremme af ligestilling. Dog bestod spørgsmålet om, i hvilken grad man via udviklings samarbejdet ville være i stand til at ændre grundlæggende magtstrukturer i prioritetslandene.

Dagsordenspunkt 2 – Ny politik for civilsamfund

Konceptnotan beskriver processen for udarbejdelsen af en ny civilsamfundspolitik og opridser hovedelementer og indhold i en ny politik. Politikken vil skabe retning for Danmarks støtte til civilsamfundet i udviklingslandene med udgangspunkt i den overordnede udviklingspolitiske strategi "Retten til et bedre liv".

Udviklingsministeren pegede på, at den nye politik ville bygge videre på principperne om partnerskaber, kapacitetsudvikling og fortalervirksomhed fra den nuværende civilsamfundsstrategi, men at den rettighedsbaserede tilgang ville stå mere centralt i en ny politik, hvor civilsamfundets bidrag på alle udviklingsområder skulle indtænkes. Der ville blive øget fokus på resultater og danske folkelige organisationers tillægsværdi, og civilsamfundsorganisationer i partnerlandene ville få en mere fremtrædende rolle i politikken.

Udviklingspolitisk Råd var generelt positiv over for den fremlagte konceptnote. Rådet fandt, at analysen af udviklingen i civilsamfund og dens mangfoldighed burde styrkes. Endvidere skulle politikken analysere, hvor civilsamfundene bevæger sig og klargøre hvilken retning Danmark ønsker at fremme. Der skulle ligeledes arbejdes mere med målsætningen for politikken, som i højere grad skulle afspejle civilsamfundets mange roller. Der var tilfredshed med, at EU-meddelelsen om samarbejde med civilsamfundet var eksplicit nævnt i noten, samt at der ville være sammenhæng mellem EU's og Danmarks politik på området. Der var generel enighed om fokus på rights-holders, men samarbejdet mellem civilsamfund og duty-bearers skulle inkluderes i politikken. Konceptnotan nævner innovation i partnerskaber mellem danske folkelige organisationer og deres partnere i syd som et nyt område, og i den endelige politik burde det præciseres, hvad dette begreb dækker. Rådet bemærkede endvidere, at det var vigtigt at sikre, at politikken også implementeres internt i Udenrigsministeriets organisation, herunder ambassaderne. Endelig var der kommentarer til procesbeskrivelsen, hvor vigtigheden af en inklusiv proces og inddragelse af alle relevante parter, herunder fra arbejdsmarkedet, blev fremhævet.

Udviklingsministeren var enig i, at målsætningen for politikken kunne gøres stærkere samt at civilsamfundets roller skulle beskrives nærmere, herunder civilsamfundets funktion i forhold til at skabe social sammenhængskraft i et samfund. Ministeren understregede, at fremlæggelsen af konceptnotan i Rådet på et så tidligt tidspunkt i processen netop var et udtryk for viljen til at inddrage alle parter. Den endelige politik ville igen blive fremlagt i Rådet, inden den blev godkendt. Hertil kom, at politikken ville komme i bred høring. Ministeren var enig i, at politikken skulle gælde for alle dele af Udenrigsministeriets støtte til civilsamfundet.

Formanden sammenfattede, at der i Rådet var generel tilslutning og opbakning til konceptnotan for civilsamfundspolitikken. Den endelige politik burde inkludere en analyse af civilsamfundets mangfoldighed og mange roller, ligesom målsætningen for politikken skulle konkretiseres yderligere.

Dagsordenspunkt 3 – Ny politik for Danida Programme for International Training (DPIT)

Synopsen beskriver hovedelementer og indhold i en ny politik for Danidas internationale træningsprogram. Formuleringen af en ny politik blev anbefalet i en evaluering af Danida Fellowship Programme (DFP) fra 2012, der ligeledes anbefalede et revideret fokus for programmet. Synopsen præsenterer de nye prioritetsområder vis-à-vis det tidligere DFP, som foreslås erstattet af Danida Programme for International Training (DPIT). Den nye politik søger at styrke fokus på den organisatoriske læring frem for læring på individniveau og vil lægge mere vægt på partnernes behovsanalyser i tilrettelæggelsen af indsatser til at styrke kapaciteten hos partnerne. Desuden lægges der op til en højere grad af inddragelse af danske undervisningsinstitutioner i gennemførelsen af læringstilbud.

Udviklingsministeren opridsede nogle af de strategiske spørgsmål i forhold til, om placeringen af DPIT ligger bedst hos Danida Fellowship Centre (DFC), og om i hvilken form samarbejdet mellem Building Stronger Universities (BSU) og det nye DPIT skal være i fremtiden.

Direktør for udviklingspolitik supplerede med oplysninger om DFC's gode kompetencer inden for administration, herunder administrationen af forskningsmidler, logistik og drift af kollegium.

Udviklingspolitisk Råd stillede en række spørgsmål til baggrunden for den nye politik. Rådet mente, det var positivt, at programmet fokuserede på danske kernekompetencer inden for menneskerettigheder, ligestilling, grøn vækst mv. Der var skepsis over for effekten af korte kurser afholdt af konsulentfirmaer i Danmark, og man fandt, at det gav god mening at afholde kortere kurser inden for mere generelle områder såsom organisation, projektledelse, administration mv. i partnerlandene fremfor at afholde disse i Danmark. Det blev understreget, at nye læringsmetoder, såsom e-læring, on-the-job training mv. burde tages i brug i det nye program. Det nye stipendieprogram under BSU blev også drøftet. Der var blandet opbakning til stipendieprogrammet, mens der var stor tilfredshed med DFC's administration af samme.

Udviklingsministeren understregede vigtigheden af bredden i det nye program, således at flere forskellige uddannelsesinstitutioner i fremtiden kunne stå for uddannelser. Han foreslog, at der blev lagt en plan for, hvilke opgaver DPIT skulle løfte på kort sigt samt for fortsatte overvejelser og drøftelser af, hvilke opgaver programmet er velegnet til at løse på længere sigt.

Formanden sammenfattede, at Rådet havde haft en åben diskussion af programmet, men at der var behov for mere betænkningstid for at kunne tage stilling til indholdet af det fremtidige program. Rådet var umiddelbart positivt over for inddragelse af flere forskellige uddannelsesinstitutioner i programmet. Rådet var enig, at DFC var en nyttig samarbejdspartner på det administrative område, samt at den rette balance mellem uddannelsesaktiviteter ude og hjemme måtte sikres. Det blev besluttet at behandle den fremtidige politik for DPIT i Rådet endnu en gang i løbet af efteråret.

Dagsordenspunkt 4.a. – Mundtlig orientering om status for post-2015 processen

Udviklingsministeren orienterede om det særlige møde om FN's 2015-mål, som afholdes under FN's generalforsamling den 25. september 2013. Hovedformålet med mødet er først og fremmest at gøre status over, hvor langt man er kommet med at nå 2015-målene. Der ventes dog også fra mødet udstukket rammer for den fremtidige proces med at definere, hvad der skal komme efter 2015-målene. Mødet vil tage afsæt i en netop offentliggjort rapport fra FN's Generalsekretær, der også omfatter anbefalinger for post-2015 dagsordenen, herunder at den skal være funderet i menneskerettigheder og universelle værdier; indeholde ét sæt koncise mål; forny det globale partnerskab mhp. at mobilisere midler til implementering; og indeholde effektive mekanismer for monitorering af fremskridt og gensidig ansvarlighed.

Udviklingsministeren var tilfreds med, at rapporten stod stærkt på menneskerettigheder og en rettighedsbaseret tilgang samt i forhold til kvinder og pigers rettigheder og fred og stabilitet. Ministeren havde gerne set et stærkere fokus på vand og energi, samt på seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder. Overordnet set var danske prioritetsområder dog rimeligt reflekteret, og rapporten var en god basis at bygge videre på. Ministeren håbede, at mødet i New York ville beslutte en mellemstatslig forhandlingsproces, der starter efter september 2014, hvor den åbne arbejdsgruppe om bæredygtighedsmål har afleveret sin rapport til FN's generalforsamling med henblik på vedtagelse af en ny global dagsorden for bæredygtig udvikling i efteråret 2015.

Dagsordenspunkt 4.b. - Mundtlig orientering om den humanitære situation i Syrien

Udviklingsministeren orienterede om den alvorlige humanitære situation i og omkring Syrien og om indtrykkene fra udviklingsministerens og kronprinsessens netop afsluttede besøg i Jordan. Ministeren berettede, at de humanitære behov i Syrien og dets nabolande fortsat var voldsomt store, og op mod 10 millioner mennesker kunne forventes at have brug for nødhjælp ved udgangen af 2013. Kamphandlingerne i Syrien betød, at det var svært for humanitære aktører at opnå adgang til de nødlidende, og at mange syrere havde svært ved at komme ud af landet.

Udstrømningen af 40.000 syrere til Irak i løbet af den seneste uge illustrerede ifølge ministeren presset i Syrien.

Udviklingsministeren oplyste endvidere, at egne ressourcer hos regionens næsten to millioner syriske flygtninge efterhånden blev opbrugt, og der blandt flygtningene var stigende frustration over manglen på arbejde. Den stigende håbløshed blandt flygtningene i regionen afspejledes i, at syriske flygtninge var blevet den største asylansøgergruppe i Europa og snart også i Danmark. Som et resultat af det stigende pres på værtssamfundene i regionen og udsigterne til en vedvarende konflikt i Syrien oplyste ministeren, at Danmark har sagt ja til at stå i spidsen for implementeringen af et regionalt udviklingsprogram iværksat af EU-kommissionen i samarbejde med blandt andre Nederlandene og Storbritannien.

Udviklingspolitisk Råd bemærkede, at der forekom en ny situation i Syrien, såfremt det kunne bevises, at der var anvendt kemiske våben i borgerkrigen.

Udviklingsministeren erklærede sig enig i, at anvendelse af giftgas ville være en "game changer", men fremhævede samtidig konfliktens kompleksitet, idet ingen af de kæmpende parter var parat til fredsforhandlinger i en anden Geneve-runde, og der ikke var udsigt til en militær løsning.

Dagsordenspunkt4.c. - Mundtlig orientering om Danidas Årsberetning 2012

Udviklingsministeren henledte opmærksomheden på Danidas årsberetning, som var blevet offentliggjort i juni, og som Udviklingspolitisk Råd var blevet orienteret om ved brev af 23. juni. Årsberetningen forelå alene i en web-version og havde fokus på seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder. Ministeren håbede, at medlemmerne havde haft lejlighed til at læse beretningen og hørte gerne forslag til forbedringer og nye tiltag.

Udviklingspolitisk Råd pegede på, at det, at beretningen alene lå i en web-version, kunne betyde, at læserantallet faldt. Man opfordrede derfor til, at Udenrigsministeriet málte på, om det var tilfældet.

Dagsordenspunkt5-Eventuelt

På foranledning af en forespørgsel fra Rådet orienterede udviklingsministeren kort om situationen i Zimbabwe efter valget, hvor valgprocessen nu vurderedes som afsluttet efter at oppositionspartiet MDC havde trukket sin klage over valget tilbage. Anklagerne om uregelmæssigheder var dog dybt bekymrende. Hvad angik den danske støtte til Zimbabwe, orienterede ministeren om, at det danske program i Zimbabwe fra starten havde indeholdt forskellige scenarier, der også tog højde for den aktuelle udvikling. Danmark ville dermed fortsætte arbejdet med at fremme demokrati og menneskerettigheder i Zimbabwe. Danmark ville dog stoppe den direkte støtte til regeringen (støtte til opførelse af to retsbygninger).

Forud for mødet havde rådsmedlem Niels Elers Koch rundsendt et oplæg til brainstorming om udviklingsforskning. Det blev besluttet, at oplægget skulle indgå i det videre arbejde med udarbejdelse af en ny strategi for udviklingsforskning, og at oplægget med fordel kunne indgå i den planlagte drøftelse heraf på Udviklingspolitisk Råds møde i oktober.

Udviklingspolitisk Direktør orienterede kort om forberedelsen af Udviklingspolitisk Råds planlagte rejse til Kenya og evt. Somalia i 2014, sidstnævnte alene hvis sikkerhedssituationen muliggjorde det.

Udviklingspolitik og Globalt Samarbejde